

Sygn. akt III UK 87/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Dawid Miąsik

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. A.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o zapłatę należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne i
dodatkową opłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 lutego 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 26 listopada 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt I i III i sprawę w tym zakresie
przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 lutego 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że na koncie J. A. figuruje zadłużenie w ogólnej wysokości 8.540,97 zł

z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, w kwocie 7.840,97 zł za okres od sierpnia 1996 r. do grudnia 1998 r. wraz z odsetkami za zwłokę liczonymi na dzień 2 lutego 2005 r. - w kwocie 17.595,30 zł oraz z tytułu opłaty dodatkowej w kwocie 700 zł.

Kolejną decyzją z dnia 2 lutego 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że na koncie J. A. figuruje zadłużenie w ogólnej wysokości 171.079,35 zł z tytułu: 1) nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w kwocie 166.064,95 zł - za okresy: od listopada 1994 r. do grudnia 1994 roku, od marca 1995 r. do grudnia 1996 r., od września 1997 r. do grudnia 1998 r. z odsetkami za zwłokę liczonymi na dzień 2 lutego 2005 r. w kwocie 515,901 zł; 2) opłaty dodatkowej w kwocie 5.000 zł; 3) kosztów egzekucyjnych w kwocie 14,40 zł.

Odwołania wnioskodawcy od wyżej wskazanych decyzji, połączone zostały do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 17 maja 2013 r. zmienił drugą z wskazanych wyżej decyzji (znak ... 400-33/05) i stwierdził, że na koncie J. A. występuje zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres od listopada 1994 r. do grudnia 1994 r., od kwietnia 1995 r. do grudnia 1996 r., od września 1997 r. do grudnia 1998 r. w kwocie 98.767,54; zł oraz odsetek za zwłokę naliczonych do dnia 2 lutego 2005 r. w kwocie 318.988,60 zł, dodatkowej opłaty w kwocie 5.000 zł oraz kosztów egzekucyjnych w kwocie 14,40 zł i oddalił odwołanie od pierwszej decyzji z dnia 2 lutego 2005 r. (znak ... 400-32/05).

Sąd Okręgowy, między innymi ustalił, że składki za wskazane wyżej okresy nie uległy przedawnieniu, gdyż 5-letni termin przedawnienia uległ przerwaniu na skutek podjęcia czynności egzekucyjnych, o których J. A. został powiadomiony.

Sąd Apelacyjny, w wyniku apelacji J. A., wyrokiem z dnia 26 listopada 2013 r. zmienił częściowo zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym oraz poprzedzającą go decyzję z dnia 2 lutego 2005 r., znak ... 400-33/05 i stwierdził, że na koncie J. A. nie występuje zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres od listopada 1994 r. do grudnia 1994 r. oraz od kwietnia 1995 r. do czerwca 1995 r. wraz z odsetkami za ten okres; w pozostałej części apelację oddalił.

Sąd wskazał, że składki na ubezpieczenie społeczne za okres od listopada do grudnia 1994 r. oraz za okres od kwietnia 1995 r. do czerwca 1995 r., wbrew ustaleniom Sądu Okręgowego, uległy przedawnieniu i nie powinny być wykazane w zaskarżonej decyzji. Stwierdził, że w aktach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie ma dowodu doręczenia wnioskodawcy tytułu wykonawczego ani żadnej informacji o zawiadomieniu wnioskodawcy o czynności zmierzającej do wyegzekwowania tych należności, a to oznacza, że nie ma dowodu na przerwanie biegu terminu przedawnienia (art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.), wnioskodawca zaś twierdzi, że o tych czynnościach nie został powiadomiony.

Wyrok ten został zaskarżony skargą kasacyjną przez organ rentowy w części, w której Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającą go decyzję z dnia 2 lutego 2005 r., znak ... 4000-33/05, i stwierdził, że na koncie J. A. nie występuje zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od listopada 1994 r. do grudnia 1994 r. oraz od kwietnia 1995 r. do czerwca 1995 r. wraz z odsetkami.

Wyrokowi zarzucono naruszenie przepisów postępowania w sposób, który miał istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 382 k.p.c., przez orzeczenie z pominięciem zebranego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji materiału dowodowego: w postaci protokołu zajęcia ruchomości zobowiązanego J. A. z dnia 10 maja 1996 r. wystawionego przez poborcę skarbowego Trzeciego Urzędu Skarbowego w L., zawierającego między innymi protokół odebrania ruchomości, w którym widnieje informacja: „odmowa podpisu zobowiązanego”, „kopię zwózki ruchomości doręczono zobowiązanemu A. J. w godzinę po odebraniu, zob. odmówił podpisu”, oraz protokół zajęcia wierzytelności pieniężnej Nr [...] z dnia 1 września 1995 r. przez Trzeci Urząd Skarbowy w L. wraz z potwierdzeniem odbioru przez wnioskodawcę w dniu 14 września 1995 r. Wskazano przy tym, że powyższe dokumenty znajdujące się w aktach sprawy potwierdzają, że wnioskodawca został poinformowany o czynnościach zmierzających do wyegzekwowania należności z tytułu składek za okres od listopada 1994 r. do grudnia 1994 r. oraz od kwietnia 1995 r. do czerwca 1995 r., co

przerwało bieg przedawnienia tych należności. Zarzucono także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. ze względu na to, że z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego nie wynika, aby dokonał on wnikliwej i wszechstronnej analizy całokształtu materiału dowodowego sprawy, Sąd bowiem, dokonując odmiennej niż Sąd Okręgowy oceny w przedmiocie przedawnienia składek za wskazany wyżej okres, powinien był w uzasadnieniu wyroku odnieść się do całości materiału dowodowego przedłożonego przez organ rentowy, w szczególności na okoliczność przerwania biegu przedawnienia, tj. do wskazanych wyżej dowodów.

Zarzucono ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych ubezpieczeń społecznych, przez uznanie, że w odniesieniu do składek na ubezpieczenie społeczne nieopłaconych przez wnioskodawcę za okres wskazany wyżej, pomimo przerwania biegu przedawnienia, składki uległy przedawnieniu po upływie 5 lat, tj. po dniu 15 lipca 2000 r.; art. 14 § 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz.U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.), przez nieuznanie, że ze względu na nieprzedawnienie składek na dzień wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego, tj. 4 listopada 2002 r. nastąpiło zawieszenie biegu przedawnienia od 4 listopada 2002 r. do dnia wydania przez ZUS decyzji o zakończeniu restrukturyzacji (31 lipca 2008 r.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwioną podstawę w zakresie naruszenia art. 382 k.p.c. W systemie apelacji pełnej, jaki obowiązuje w polskim procesie cywilnym, sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Jako sąd merytorycznie rozpoznający sprawę od początku nie może pominąć środków dowodowych wskazanych przez strony na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Z tego względu w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że chociaż art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnej dyrektywy

określającej istotę postępowania apelacyjnego, jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, to jednak może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999 nr 9, poz. 146 i z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000 nr 1, poz. 17 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, LEX nr 274217; z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04, LEX nr 180851; z dnia 12 czerwca 2013 r., II CSK 634/12, LEX nr 1363015).

Istotnie Sąd drugiej instancji, wskazując, że skarżący nie przedstawił dowodu doręczenia wnioskodawcy tytułów wykonawczych odnośnie do należności dotyczących okresu od listopada 1994 r. do grudnia 1994 r. oraz od kwietnia 1995 r. do czerwca 1995 r., powołał się wyłącznie na akta organu rentowego. Pominął natomiast dowody przedłożone w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji (k.- 572-574), na podstawie których ZUS wykazywał, że zgodnie z art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych ubezpieczeń społecznych, nie tylko podjął czynności zmierzające do ściągnięcia należności za powyższe okresy, ale także o czynnościach tych zawiadomił dłużnika J. A. Tymczasem ocena tych dowodów ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia należności zgodnie z art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych ubezpieczeń społecznych, a następnie do jego zawieszenia na okres trwania postępowania restrukturyzacyjnego (art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publiczno-prawnych od przedsiębiorców). W rezultacie pominięte zostały przedstawione przez skarżącego dowody, którymi wykazywał, że w dacie zaskarżonej decyzji omawiane zobowiązania wnioskodawcy nie wygasły na podstawie art. 59 § 1 pkt 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) z uwagi na ich przedawnienie.

Powyższe uchybienie stanowi podstawę do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Dodać jedynie trzeba, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim uzasadniony został brakiem „wnikliwej i wszechstronnej analizy całokształtu materiału dowodowego sprawy”, w rzeczywistości odnosi się do oceny dowodów i jest niedopuszczalny z uwagi na treść art. 398³ § 4 k.p.c. Natomiast argumentacja, że Sąd drugiej instancji nie odniósł się w uzasadnieniu wyroku do całości materiału dowodowego może wypełniać zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., ale zwykle może on odnieść zamierzony skutek tylko w wyjątkowej sytuacji, kiedy niezachowanie wymagań konstrukcyjnych uzasadnienia doprowadziło do naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352; z dnia 2 marca 2011 r., II PK 202/10, LEX nr 817516; z dnia 20 maja 2011 r., II UK 346/10, LEX nr 898705; z dnia 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468 i z dnia 1 czerwca 2012 r., II PK 259/11, LEX nr 1243021). Taka zaś sytuacja w niniejszej sprawie nie występuje. Sąd drugiej instancji uznał bowiem, że organ rentowy nie wykazał, że poinformował wnioskodawcę o podjętych czynnościach zmierzających do ściągnięcia należności za okresy objęte skargą, co jest równoznaczne z ustaleniem, że takiego zawiadomienia nie było. Ustalenie to stało się podstawą do stwierdzenia, że należności te przedawniły się w dacie zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się natomiast do pisma procesowego odwołującego się nazwanego odpowiedzią na skargę kasacyjną, w którym oprócz ustosunkowania się do zarzutów skargi kasacyjnej organu rentowego, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w części oddalającej jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego, ewentualnie o wydanie w tym zakresie wyroku reformatoryjnego, to należy wskazać, że takie uprawnienie nie przysługuje stronie wnoszącej odpowiedź na skargę kasacyjną. Wniosek tej treści może być formułowany jedynie w skardze kasacyjnej i przypomnieć należy, że skarga kasacyjna odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 listopada 2013 r., III AUa 970/13, nie została przyjęta przez Sąd Najwyższy do rozpoznania (postanowienie z dnia 27 listopada 2014 r.).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.